

Проценко А.А.

*викладач кафедри теорії методики фізичного виховання і спортивних
дисциплін*

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Мелітополь, Україна

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ЯК СКЛАДОВА БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ

На сьогодні держава приділяє значну увагу стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, а саме, формування здорового способу життя як складової виховання, збереження і зміцнення здоров'я дітей та молоді, забезпечення їх збалансованого харчування, диспансеризації; збільшення рухового режиму учнів шкільного віку за рахунок уроків фізичної культури, спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в позаурочний час; удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в навчальних закладах (розширення кількості спортивних гуртків, секцій і клубів з обов'язковим кадровим, фінансовим, матеріально-технічним забезпеченням їх діяльності).

Така державна увага до фізичного виховання та спорту свідчить про труднощі їх реалізації у змінених умовах соціально-культурного та політично-економічного розвитку країни, а отже, висуває нові вимоги до професійної компетентності вчителів фізичної культури.

Н.І. Степанченко виокремив в структурі професійної компетентності особистості фахівця галузі фізичне виховання чотири компоненти:

Мотиваційний компонент: 1. Предметна спрямованість професійної мотивації. 2. Ціннісні орієнтації та готовність засвоювати передовий науково-практичний досвід і проектувати його в професійну діяльність галузі фізичне виховання. 3. Усвідомленість і проєктивність професійних намірів. 4. Готовність до досягнення запланованого результату. 5. Готовність до творчої

діяльності та емоційна готовність до роботи з людьми, задоволеність професійною діяльністю.

Особистісний компонент: 1. Здатність до мобілізації особистісного креативного потенціалу в процесі фізкультурно-спортивної діяльності.

2. Розвинута комунікативна підсистема та готовність до прийняття, засвоєння, використання та трансляції педагогічної інформації. 3. Усвідомлення вчителем фізичного виховання норм, правил, моделі педагогічної професії та сформованість професійної позиції. 4. Розвинуті емпатія, динамізм і гуманістична спрямованість.

Когнітивний компонент: 1. Володіння гуманітарними, соціально-економічними, фундаментальними знаннями і знання інтеграційного їх впливу на фізкультурну діяльність. 2. Засвоєння природничо-наукових основ фізичної культури. 3. Теоретико-методичні знання з професійно-орієнтованих дисциплін, педагогіки і психології, теорії і методики фізичного виховання. 4. Сукупність вмінь і навичок зі спортивно-педагогічних дисциплін. 5. Володіння інформаційними технологіями.

Операційний компонент: 1. Сформованість вмінь і навичок організації діяльності учнів у конкретних видах фізкультурно-спортивних занять. 2. Володіння технологіями, засобами і методами навчання руховим локомоціям. 3. Володіння методами діагностики і моніторингу педагогічної діяльності в галузі фізичного виховання. 4. Сформованість вмінь виховувати в учнів потребу до занять руховою активністю [1,с.257].

Ми згодні з Н. Ф. Денисенко, яка виокремлює три рівні професійної компетентності працівників фізичної культури:

високий рівень (педагогічна майстерність фахівця-новатора, який відзначається наявністю професійно-управлінського, науково-педагогічного, науково-методичного, соціального, фізкультурно-оздоровчого компонентів);

достатній рівень (професійно-управлінська компетентність працівників фізичної культури відповідає педагогічній майстерності щодо стабільного функціонування, яка передбачає сформованості професійно-управлінського,

дидактичного, соціально-комунікативного й фізкультурно-оздоровчого компонентів педагогічної діяльності);

середній рівень (професійно-управлінська компетентність вчителів фізичної культури відповідає педагогічній майстерності фахівців, які лише адаптуються до управління навчально-пізнавальної діяльності учнів, які ще не достатньо засвоїли усі елементи професійно-управлінського, загально-педагогічного, дидактико-виховного і фізкультурно-оздоровчого компонентів та недостатньо володіють технологією побудови структури управління системою фізичного виховання учнів) [2, с. 56].

Так, дослідник проблеми професійної компетентності вчителів фізичної культури О.В. Онопрієнко відокремлює наступні складові базових (спеціальних, фахових) компетентностей вчителя складається з:

а) професійно-діяльнісного компонента, що містить такі базові професійні компетентності:

- предметно-теоретична – наявність стрункої системи наукових знань із фахових дисциплін та готовність їх застосувати у професійній діяльності;

- інформаційно-дослідницька – уміння знаходити інформацію, систематизувати, узагальнювати її, уміння проводити експериментальні дослідження та готовність вдосконалювати власну професійну діяльність через опрацювання і впровадження нової інформації;

- методична – наявність методичних знань та умінь щодо окремих розділів та тем курсу, окремих етапів навчання, готовність проводити заняття з математики за різними навчальними комплектами, володіння педагогічними технологіями.

б) комунікативного компонента, у якому виділено такі компетентності:

- професійного спілкування – володіння сукупністю вербальних і невербальних засобів педагогічного спілкування;

- соціокультурна – фіксовані прояви гуманістичної педагогічної етики, уміння ідентифікувати себе із цінностями професійного середовища.

в) особистісного компонента виокремлено такі компетентності:

- рефлексивна – прагнення до досконалості професійної діяльності й адекватна її самооцінка;

- творча – здатність до пошуку оригінальних варіантів розв'язання професійних завдань [3,с.21].

Показниками професійної компетентності, вказує О.В. Орловська, є:

- 1) загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, вмінь та навичок;
- 2) вміння правильно розпоряджатись ними при виконанні своїх функцій;
- 3) практичний досвід; результат праці людини;
- 4) індивідуально-психологічні якості [4, с. 207].

У структурі професійної компетентності педагога О.І. Драгайцев виділяє суб'єктний, об'єктний та предметний компоненти. Суб'єктний компонент визначає якісну своєрідність фахівця як суб'єкта, що може ставити цілі й досягати їх, розвиватися, здійснювати професійну самодіагностику, самозміни, самооцінку і самоаналіз, а також діагностику, зміни, оцінку і аналіз професійної діяльності та її результатів. Об'єктний компонент характеризує процес створювання спеціалістом системи професійної діяльності та забезпечення її функціонування на усіх етапах руху від поставленої задачі до її втілення у досягнутому результаті. Предметний компонент представлений продуктом спільної діяльності педагога й учнів [5, с.26-27].

Отже, ми робимо висновок, що професійна компетентність - це особистісна характеристика, яка засвідчує реальну здатність до виконання професійних дій, здатність фахівця якісно й безпомилково виконувати свої функції, як у звичайних, так і в екстремальних умовах, успішно опановувати нові знання й швидко адаптуватися до змінних умов.

Список літератури

1 Степанченко Н. І. Структурні аспекти проблеми професійної компетентності особистості вчителя фізичної культури / Н. І. Степанченко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г.

Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2015. – Вип. 129, т. 2. – С. 255 – 259. http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1656

2 Денисенко Н. Ф. Через рух – до здоров'я / Н. Ф. Денисенко, О. П. Аксьонова. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 88 с.

3 Онопрієнко О.В. Формування базових професійних компетеностей майбутнього вчителя фізичної культури у процесі вивчення фахових дисциплін: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.В. Онопрієнко; ЧНУ ім. Б.Хмельницького. – Черкаси, 2009. – 21 с.

4 Орловська О.В. Професійно-педагогічна компетентність вчителя // Педагогічний дискурс. – 2012. – Вип. 11. – С. 207-209 http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/0peddysk_2012_11_51.pdf

5 Драгайцев О.І. Складові професійної компетентності майбутнього вчителя в світлі компетентнісного підходу в освіті / О.І.Драгайцев // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. – 2008. – Вип. 145 – С.25-28